

ÖRÖKZÖLD

Ebben a rovatban olyan írásokat adunk közre, amelyek ugyan nem napjainkban íródtak, de a könyvtáros szakma számára örökre aktuálisak maradnak.

A KÖNYVTÁROSI ÉLETHIVATÁS A KÖNYVTÁROSKÉPZÉS TÜKRÉBEN

írta: Káplány Géza

... az „avatatlan” közönség köréből elég gyakran, még a könyvtárosi fülünk hallatára is, önkéntelenül felteszik azt a ráknézve (sic!) nem éppen hízelgő kérdést, hogy hát mi is tulajdonképpen az a könyvtáros ... ? Mintha bizony a könyvtárosság csak annyiból állana, hogy a szükséges könyveket megvásárolják, valamelyes katalógusba beírják, polcra helyezik, s onnét esetenként leveszik. - Ha ezenkívül (sic!) a könyvtárosnak még valami más, dicséretes tulajdonságát is kiemelik, úgy leginkább „csodás” memóriáját magasztalják, melyszerint (sic!) a kívánt könyveket és könyvcímeket emlékezetből ismeri, s továbbá, hogy a katalóguskönyvekben, illetve a kartotékfiókokban olyan biztonsággal kutat...

A közönség körében a könyvtáros személyét s feladatkörét illető bizonytalanságnak, sőt tévhitnek oka tulajdonképpen (sic!) történeti előzményekben kereshető. Könyvtárak, tudjuk, régi időktől fogva léteznek, létezésüket... az emberi civilizáció hajnalhasadtáig vezethetnénk vissza. Ám ha könyvtárak már a régibb időkben is voltak, kellett, hogy könyvtárosok is legyenek. De nincs még egy évszázada annak, hogy mai értelemben vett könyvtárosokról egyáltalán beszélhetünk.

Közelmúlt időkig, amíg a könyvtárak, mint többé-kevésbé zárt gyűjtemények (templomi, szerzetesi, akadémiai, régi nemzeti stb. könyvtárak) kevésszámú pri-

vilegizált egyén, leginkább papok, tudósok, professzorok, tanítványok s esetleg néhány tudománykedvelő laikus szolgálattában állottak, nagy forgalommal nem dicsekedhettek, természetes, hogy azideig (sic!) könyvtárosi élethivatásról vagy éppen rendszeres könyvtárosi statusokról nem igen lehetett szó. Tudjuk, hogy régente könyvtárak vezetését s egész adminisztrációját az oda behelyezett egyes tudós professzorok, szerzetesek, kiérdemesült írók stb. tulajdonképpeni hivatásuk mellett szinekura-szerű mellékfoglalkozásként üzték s mellettük, azaz alattuk, többnyire alacsony képzettségű egyének, mint skriptorok, kustodok, famulusok végezték a praktikumot, a tulajdonképpeni „érdemleges” munkát.

Ladewig dr. említi meg nemrégén megjelent kiváló művében, hogy egy régi könyvben rátalált egyszer egy skriptor, egyéb foglalkozások ismertetője között a „bibliotekariusok és archivariusok”-éra is. A név melletti csillag a szövegoldal lábjegyzetére utalva lapidáris stílusban ezt a karakterisztikumot adja: lusta népség. A könyvtárak olvasóközönsége körében ... manapság is hallani azt a nézetet: „A könyvtárosoknak van a legjobb dolguk, olvashatnak, amennyit akarnak, képezhetik magukat.” Arra a válaszra, hogy hát mindenkinek megvan a maga dolga, rögtön elhangzik a viszontválasz: „A könyvek ugyan nem csinálnak lármát.”

Ügylátszik (sic!) tehát, hogy a publikum könnyen tartja a könyvtáros naplopónak, ha az tudományosan képzett ember, s közönséges alárendelt minőségű alkalmazottnak, ha az tisztán adminisztrációs munkát végez. A közönségnek ezt az előítéletes véleményét ... azok a tudós-könyvtárosok is megerősítik, akik foglalkozásuk körében megnyilvánuló sematikus gépességről panaszkodnak, azt tartván, hogy könyvtárosi nemes hivatás inkább tudományos foglalkozás, amelynél minden egyéb szolgálati működés a legkisebb mértékre volna szorítható.

(Az) ... ilyen felfogásnak a könyvtári szolgáltatások mérve, s még inkább a könyvtárt használó közönség adja meg az árát. ... Szakemberek, akik többnyire maguk is könyveket írnak, leginkább látszának alkalmasnak arra a feladatra, hogy a könyvekkel miként kell bánni, azokat miként kell katalogizálni s tartalmilag is értékelni.

Ez a közfelfogás egyedül uralkodó volt mindaddig, míg a 19. század folyamán a könyvtermelés hirtelen kiszélesedése s a könyvtárak olvasóközönségének tetemes növekedése rohamosan be nem állott. A könyvtárhasználat gyakoriság maga után vonta a szolgáltatások kifejlesztését s a közönség igényeinek fokozódó kielégítését s így a könyvtári igazgatásra, annak adminisztrációjára mind nagyobb súlyt kellett helyezni. Alig valamivel több, mint egy félévszázada annak, hogy külföldi könyvtárakban az akadémikus vagy professzor könyvtárosok helyébe könyvtárigazgatók s hivatásszerű könyvtárosok kezdenek feltűnedezni, illetve e kettő között éles különbséget kezdenek tenni. ...

... a modern igazgató-könyvtáros... ma már nem annyira konzervátor, könyvtárőr,

mint inkább organizátor, a praktikus tapasztalat s az élet embere. ...

... Nem igaz hogy a könyvtárosok inkább csak könyvcímeket ismernek, amint azt némely szaktudós ma is bizonyos lenézéssel vallja. A mai könyvtáros sokkal többet tud, mint egyszerűen csak könyvcímeket, ismeri könyveit, s tudja mi áll bennük. Mindenekelőtt könnyebben ellátja az olvasó szükségletét s bizonyos routine-val s emberismerettel felfegyverkezve csakhamar megtalálja azt, ami az olvasónak kell vagy kellene. ... (nélkülük) a tudományos munka kerékforgása vagy más kutatómunka nehezen menne. Szakszerűség szempontjából a könyvtáros érdeklődési köre tán bizonyos szétforgácsolódást jelent, de az ő polyhistszerű felkésztsége mégis bizonyos praktikus sokoldalúságot takar, mely lehetővé teszi azt, hogy esetleg szomszédos tudományterületek irodalmában se érezze magát elhagyatva.

A szakirodalom óriási mérvű felduzzadása s ezzel kapcsolatban nagy tömegeknek a közkönyvtárakba való tódulása tette tehát elkerülhetetlenné azt, hogy a régebbi többé-kevésbé zárt könyvtárak változott viszonyok követelményeihez alkalmazkodva szélesre tárják kapuikat az idők dörgedelmes sürgetéseire. Ugyanez a sürgető szükség hozta létre szinte máról holnapra mindenhol a kisebb-nagyobb nyilvános könyvtárak százait is. De ugyanez a szellem fűt riadót a könyvtárak évszázados dohos, homályos termeibe, megriaszta az ott poros kódexei közt fenséges nyugalomban elmerült archivista könyvtárort. ... Könyvtárak, melyek elébb inkább könyvek konzerváló helyei voltak az örökkévalóság számára, ezentúl (sic!) szolgáltatásaiban a való életszükségleteivel keresnek kapcsolatot, hiszen a könyv-

tár arravaló, hogy használják, a könyvek pedig arra, hogy mentől többen forgassák.

A könyvtárak ezen átalakulása tehát a könyvtárosokat is új feladatok elé állította. Mindenekelőtt a professzor-könyvtáros helyébe az adminisztrátor-könyvtáros került, hogy kerüljön, mert a könyvtáros le-

galábbis nem a tudománnyal, hanem a könyvtárával s annak közönségével kell foglalkozni.

A könyvtáros különben is nem annyira a tudományok, mint inkább a kultúra embe- re, s ebben a szerepében nem kisebb a tudományok emberénél.

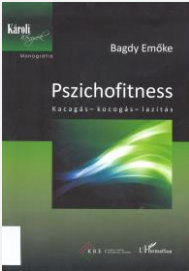
(Káplány Géza: A könyvtárosi élethivatás a könyvtárosképzés tükrében. –

Technológiai Könyvtár Barátainak Egyesülete, Budapest, 1937.

[Klny. A Műszaki Bibliográfiai Közlemények 18. számából] 18. p.)

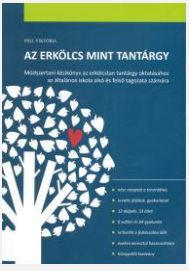
ÚJDONSÁG

	Bagdy Emőke
	Pszichofitness: kacagás, kocogás, lazítás
	Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan
	Budapest, 2013.

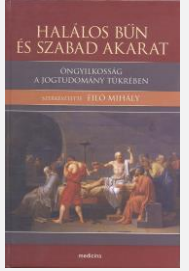
ÚJDONSÁG

	Giovanni Cucci SJ, Hans Zollner SJ
	Az egyház nyílt sebe
	JTMR Faludi Ferenc Akadémia, L'Harmattan
	Budapest, 2013.

ÚJDONSÁG

	Páll Viktória
	Az erkölcs mint tantárgy: módszertani kézikönyv az erkölcsstan tantárgy oktatásához, az általános iskola alsó és felső tagozata számára
	Neteducatio Kft.
	Budapest, 2013.

ÚJDONSÁG

	Filó Mihály (szerk.)
	Halálos bűn és szabad akarat: öngyilkosság a jogtu- domány tükrében
	Medicina Kiadó
	Budapest, 2013.